

KÚRIA

Bfv.III.1.488/2014/6.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év április hó 20. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A személyi szabadság megsértésének büntette és más bűncselekmények miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által - a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontja alapján - benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Debreceni Városi Bíróság 53.B.2739/2010/10. számú, valamint a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 18.Bf.303/2011/5. számú ítéletét annyiban változtatja meg, hogy

a büntetést az 1978. évi IV. törvény 97/A. §-ának (1) bekezdés első mondata alapján tekinti kiszabottnak.

Egyebekben a megtámadott határozatokat hatályukban fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Debreceni Városi Bíróság a 2011. február 11-én kelt 53.B.2739/2010/10. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki személyi szabadság megsértésének büntetésében [korábbi Btk. 175. § (1) bekezdés], testi sértés büntetésének kísérletében [korábbi Btk. 170. § (1) bekezdés és (2) bekezdés], valamint testi sértés vétségében [korábbi Btk. 170. § (1) bekezdés], és ezért őt - halmazati büntetésül, mint erőszakos többszörös visszaesőt - 5 év 6 hónapi fegyházbüntetésre és 7 évi közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a terhelt feltételes szabadságra nem bocsátható.

Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság a 2011. június 23-án kihirdetett és ugyanaznap jogerőre emelkedett 18.Bf.303/2011/5. számú ítéletével a terhelt fegyházbüntetésének mértékét 4 év 6 hónapra, a közügyektől eltiltás tartamát 6 évre enyhítette. Egyebekben azonban az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Legfőbb Ügyészség a Be. 417. § (2) bekezdésében meghatározott kötelezettsége folytán, a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontjában írt okból - a terhelt javára - terjesztett elő felülvizsgálati indítványt (BF.1470/2014/1.).

Ennek indokolásában kiemelte: az eljáró bíróságok a korábbi Btk. 85. § (4) bekezdésében és a 97/A. § (1) bekezdésében írt szabályok alkalmazásával szabták ki büntetésüket. E büntetés végrehajtása a terhelttel szemben még nem fejeződött be.

Ezt követően utalt az Alkotmánybíróság 23/2014. (VII. 15.) AB számú határozatára, amely kizárta a folyamatban lévő ügyekben a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazását, továbbá a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 2013. július 1. napjától hatályos 81. § (4) bekezdését pedig hatályba lépésére visszaható hatállyal megsemmisítette. Egyúttal az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 45. § (6) bekezdése alapján elrendelte a fenti törvényi rendelkezések alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát.

A fentiek alapján pedig azt rögzítette a Legfőbb Ügyészség, hogy a hivatkozott alkotmánybírósági határozat következményeképp jelen ügyben a terhelt javára hivatalból köteles a felülvizsgálati indítvány benyújtására.

Utalt rá, hogy a fenti indokon alapuló felülvizsgálati indítványt a Be. 423. § (2) bekezdés második mondata alapján az elbíráláskor

hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. Részletesen kifejtette azonban, hogy e rendelkezés helyes értelmében nem szükségképpen a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos, azaz a konkrét esetben még sem az elkövetéskor, sem az elbíráláskor hatályban nem volt 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) alkalmazásának kötelezettségét jelenti, hanem a Btk. 2. §-a alapján a Kúria áttérhet az elkövetéskor hatályos büntetőtörvény alkalmazására is. Értelemszerűen azonban bármelyik jogszabály alkalmazása esetén az alkotmányellenesnek nyilvánított rendelkezés figyelmen kívül marad.

A fentiekre figyelemmel azonban jelen ügyben az elbíráláskor hatályos Btk.-t kell az ügyészi álláspont szerint alkalmazni. A jogerős ügydöntő határozat ugyanis - az akkor hatályos jogszabályi rendelkezés alapján - azt állapította meg, miszerint a terhelt erőszakos többszörös visszaesőként követte el a terhére rótt bűncselekményeket, ugyanakkor az elbíráláskor hatályos jogszabályok szerint - a Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pont c) alpontjára való utalással - már csak a Btk. hivatkozott törvényi rendelkezésének 31. pontjának b) alpontja szerinti többszörös visszaesőnek minősülne.

Ennek konkrét megnyilvánulása jelen ügyben pedig az, hogy míg az alapügyben eljáró bíróság az akkor hatályos Btk. 85. § (4) bekezdésének és 97/A. § (1) bekezdésének párhuzamos alkalmazásával két hónaptól hat évig terjedő büntetési tételkeretek között szabta ki a büntetését, addig a jelenlegi Btk. 81. § (3) bekezdése és 89. § (1) bekezdése alapján - azoknak az utóbbi törvényhely második mondatának első fordulatában foglalt, egymásra épülő alkalmazásával - két hónaptól hat év kilenc hónapig terjedő szabadságvesztés, a büntetés kiszabása során pedig kiindulópontként 3 év 4 hó 15 napi középérték lesz az irányadó. Azonban - az ügyészi álláspont szerint - összességében az erőszakos többszörös visszaesői minőség helyébe lépő többszörös visszaesés enyhébb elbírálást tesz lehetővé.

A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint azonban annak alapján is csak az állapítható meg, hogy a kiszabott büntetés így sem terjeszkedik túl az alkotmányos kereteken, sőt, arányban áll a cselekmények tárgyi súlyával, az alanyi bűnösség fokával és a terhelt személyében rejlő társadalomra veszélyesség mértékével. Ezért az eltúlzottan súlyosnak a megváltozott büntetési tételkeretek között sem tekinthető.

Ennélfogva a Legfőbb Ügyészség - s miután álláspontja szerint az ügyben a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában írt eljárási szabálysértés sem valósult meg - azt indítványozta, hogy a Kúria a Be. 427. § (2) bekezdése alapján annyiban változtassa meg a jogerős ítéletet, miszerint a terhelt cselekményeit a Btk. 194. § (1)

bekezdése szerinti személyi szabadság megsértése büntettének, a Btk. 164. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés szerint minősülő súlyos testi sértés büntette kísérletének, valamint a Btk. 164. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés szerint minősülő könnyű testi sértés vétségének minősítse, melyeket többszörös visszaesőként követett el, és a szabadságvesztés büntetést a terhelttel szemben a Btk. 81. § (3) bekezdése és 89. §-ának (1) bekezdése alapján tekintse kiszabottnak. Egyebekben viszont a támadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában tartsa fenn.

A felülvizsgálati indítványra a terhelt és védője nem tett észrevételt.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata szerint tanácsulésen bírálta el.

A felülvizsgálati indítvány eltérő indokok alapján, az alábbiak szerint alapos.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdésének e) pontja alapján felülvizsgálati indítványnak van helye, ha az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát elrendelte, feltéve, hogy a terhelt még nem mentesült a büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények alól, vagy a kiszabott büntetés, illetőleg az alkalmazott intézkedés végrehajtása még nem fejeződött be, vagy a végrehajthatósága még nem szűnt meg.

Jelen esetben e feltételek maradéktalanul teljesültek. Az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII. 15.) AB számú határozatában a folyamatban lévő ügyekben a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazását kizárta, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 2013. július 1. napjától hatályos 81. § (4) bekezdését pedig hatályba lépésére visszaható hatállyal megsemmisítette. Egyúttal elrendelte a fenti törvényi rendelkezések alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát.

Az indítványban támadott ügyben a terhelt terhére rótt mindhárom bűncselekmény a korábbi - egyébként mind az elkövetéskor, mind az elbíráláskor hatályban volt - Btk. 137. § 17. pontjában felsorolt személy elleni erőszakos bűncselekmények körébe esik. Így az eljáró bíróságok - azt ügydöntő határozataik indokolásában külön is megjelölve - az 1978. évi IV. törvény 2010. július 23. és 2013. június 30. napja között (azaz a 2010. október 16-i elkövetéskor is) hatályos 85. § (4) bekezdés első mondatának, valamint az akkor hatályos Btk. 97/A. § (1) bekezdés első mondatának alkalmazásával a

büntetést két évtől hat évig terjedő büntetési tételkeretek között szabták ki, mely büntetését a terhelt jelenleg is tölti.

Ezért a Legfőbb Ügyészség a Be. 417. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettségének megfelelően, indokoltan nyújtott be a terhelt javára felülvizsgálati indítványt, amit a Kúriának a Be. 423. § (2) bekezdés második mondatát alkalmazva kellett elbírálnia.

Az ennek alapján alkalmazandó jogszabály kérdését illetően a Kúria sem elviekben, sem a konkrét esetet illetően nem osztotta a felülvizsgálati indítványban kifejtetteket.

A jogerős ügydöntő határozat meghozatala során az eljáró bíróságok az alkalmazandó jogszabályt illetően a Btk. 2. §-ára figyelemmel még csak döntési helyzetben sem voltak, hiszen mind az elkövetés, mind az elbírálás idején az 1978. évi IV. törvény volt hatályban. A felülvizsgálati indítvány így e törvény alkalmazását, a terhelt bűnösségének megállapítását, a cselekmények jogi minősítését ez okból - azaz a büntetőtörvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezése téves alkalmazásának okán - nem tette és nem is tehette vitássá.

A legfőbb ügyész felülvizsgálati indítványa kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontján alapszik és a kiszabott büntetést érinti. Az e pontra alapított felülvizsgálati indítvány elbírálására nézve a jogalkotó a 423. § (2) bekezdés második mondata szerint a „felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos jogszabály” alkalmazásának előírásával (a bekezdés első mondatától eltérően) csak arra kívánt utalni, hogy az a jogszabályi rendelkezés, amit az Alkotmánybíróság megsemmisített - mint a megtámadott határozat meghozatala idején hatályban volt jogszabály -, a felülvizsgálat során már nem alkalmazható, hiszen alkalmazása esetén nem születhetne más eredmény, más határozat, mint amit az Alkotmánybíróság felülvizsgálni rendelt.

Nem kétséges az sem, hogy a 423. § (2) bekezdésének második mondata csak az ugyanezen bekezdés első mondatához képest jelent kivételt, tehát nem érinti a 423. § (4) bekezdésének azt az - általános érvényű - szabályát, miszerint a megtámadott határozat [a 416. § (1) bekezdés c) pontjában írt októl eltekintve] kizárólag a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében, és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálható felül. A Kúria döntési jogköre pedig nyilvánvalóan a felülbírálati jogköréhez igazodik, azon túl nem terjeszkedhet.

Ekként viszont, miután az Alkotmánybíróság határozata nem érintette az indítványban megtámadott bírósági határozatban alkalmazott anyagi jogszabály egészét, hanem csak annak a fentebb írt egyetlen rendelkezését semmisítette meg, nincs törvényes lehetőség arra,

hogy a Kúria - akár a Btk. 2. § szerinti enyhébb elbírálást eredményező jogszabály alkalmazandóságára való hivatkozással is - áttérjen az indítvány elbírálásakor hatályos Btk. (2012. évi C. tv.) alkalmazására, és annak rendelkezései szerint bírálja el az indítványt. Ez annak ellenére nem lehetséges, hogy az alkotmánybírósági határozat nem csak a megtámadott határozatban alkalmazott 1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdését érintette, hanem megsemmisítette a hatályos Btk.-nak az ezzel szövegszerűen - a lényegét illetően - csaknem teljesen azonos 81. § (4) bekezdését is.

Az indítvány elbírálásakor hatályos Btk. alkalmazására való áttérés ugyanis a különböző büntetőtörvények tilalmazott vegyes (kombinatív) alkalmazását eredményezné, hiszen a támadott jogerős határozatnak a Btk. 423. § (4) bekezdése szerint felülvizsgálattal nem érinthető részében - a bűnösség megállapítása és a minősítés tekintetében - a korábbi Btk., míg a büntetés kiszabását illetően a hatályos Btk. kerülne alkalmazásra. Továbbá, mivel a Kúria ilyen esetben is a határozat megtámadott részének keretei között dönthet, nem kerülhető el a különböző büntetőtörvények vegyes (kombinatív) alkalmazása az indítvánnyal érintett ügy egészének (azaz a bűnösség megállapításának, a minősítésnek és a büntetésnek) a hatályos Btk. alapján történő újbóli elbírálásával sem.

Az ügy egészében való újra elbírálása mellesleg adott esetben azzal az eredménnyel is járna, hogy a Kúria az elkövetőre olyan törvényt is alkalmazna, amely sem a cselekmény elkövetésekor, sem annak jogerős elbírálásakor nem volt hatályban. Ez pedig a „nullum crimen ..., nulla poena ...” alkotmányos büntetőjogi alapelvet súlyosan sértené.

Mindezek egybevetéséből az következik, hogy a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos szabályok alapján való elbírálásának a Be. 423. § (2) bekezdés második mondatában írt követelménye - a 423. § (3) bekezdésében írt szabállyal tartalmilag azonosan - akként értelmezendő, hogy a Kúriának a felülvizsgálati indítvány elbírálása során ugyanazt a Btk.-t kell alkalmaznia, mint amit a megtámadott határozatában a bíróság alkalmazott, de annak a rendelkezésnek a figyelmen kívül hagyásával, amelyet az Alkotmánybíróság a határozatával megsemmisített. Ez pedig az 1978. évi IV. törvény 2010. október 16. napján hatályos szövege az alkalmazhatatlannak minősített 85. § (4) bekezdésének figyelmen kívül hagyásával.

Megjegyzi a Kúria, hogy az adott esetben a jelenleg hatályos Btk. alkalmazása egyben a terheltre nézve hátrányosabb jogszabály alkalmazást is jelentené. A terhelt ugyanis - az indítványban foglaltakkal szemben - a jelenleg hatályos Btk. szerint is erőszakos többszörös visszaesőnek minősül. Az ügyben eljár

másodfokú bíróság ugyanis helyesen fejtette ki, hogy ezen minősége megállapíthatóságának alapja a Debreceni Városi Bíróság 34.B.2928/1996/25., illetve a 38.B.3736/2002/13. számú ítélete, melyek közül az előbbi határozatban testi sértés büntette, utóbbiban - egyebek mellett - erőszakos közöszlés büntette miatt marasztalta el a terheltet a bíróság.

Jelen ügyben pedig - a könnyű testi sértés vétsége mellett - személyi szabadság megsértésének büntette és súlyos testi sértés kísérlete miatt ítélték el. Így tehát a terhelt a jelenleg hatályos Btk. 459. § (1) bekezdés 31. pont c) alpontja szerint is erőszakos többszörös visszaeső lenne, hiszen mindhárom alkalommal megállapították a bíróságok a felelősségét olyan bűncselekmények miatt is, melyek az akkor hatályos [korábbi Btk. 137. § 17. pont], illetve jelen ügy kapcsán a jelenleg hatályos jogszabályok [Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pont c) pont harmadik és d) pont negyedik fordulat] alapján személy elleni erőszakos bűncselekménynek minősülnének.

A terhelt esetében - amennyiben a jelenleg hatályos Btk. alapján sor kerülhetne a büntetőjogi felelősségének újraértékelésére - az Alkotmánybíróság által egyébként is megsemmisített Btk. 81. § (4) bekezdésének alkalmazhatósága esne ki, mert a Btk. 164. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés szerint minősülő könnyű testi sértés vétsége már nem minősül személy elleni erőszakos bűncselekménynek (azon túl a cselekmények egyidejűsége és a súlyos testi sértés kísérleti szakban rekedése is kizárná e szabály alkalmazhatóságát).

Ugyanakkor a jelenleg hatályos Btk. 90. § (2) bekezdése már az erőszakos többszörös visszaeső halmazati büntetése esetén is a büntetési tétel kumulatív emelését írja elő, ekként az három hónaptól kilenc évig terjedő szabadságvesztést eredményezne, 4 év 7 hónap 15 napi középérték mellett.

Ez pedig jóval súlyosabb, mint az elkövetéskor hatályos törvény alapján a megsemmisített korábbi Btk. 85. § (4) bekezdésének figyelmen kívül hagyásával, a Btk. 85. § (3) bekezdésének és 97/A. § (1) bekezdésének alkalmazásával kialakuló két hónaptól hat évig terjedő (3 év 1 hónapi középértékű) szabadságvesztés, melyet az eljáró bíróságok is alapul vettek.

Ezért sem kerülhet sor tehát arra, hogy a Kúria a jelenleg hatályos Btk. alkalmazására térjen át, azonban ismét ki kell emelni: a kifejtettek szerint a kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés e) pontján alapuló indítvány ennek felülvizsgálatát sem teszi lehetővé; az eljáró bíróságnak az alkalmazandó jogszabályra vonatkozó döntése - annak helyességétől függetlenül - az elbírálás során irányadó.

A Kúria ennek megfelelően az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított rendelkezést figyelmen kívül hagyta, és a felülvizsgálati indítványt egyebekben az elkövetéskor és a jogerős elbírálás idején is hatályban volt 1978. évi IV. törvény további rendelkezéseinek alapulvételével bírálta el. Jelen esetben azonban ez kizárólag azt eredményezte, hogy míg az alapügyben az irányadó büntetési tétel felső határa két jogcímen is a kétszeresére emelkedett [korábbi Btk. 85. § (4) bekezdés és 97/A. § (1) bekezdés], addig immáron csak az utóbb írt jogszabályi rendelkezés eredményezi ugyanazon büntetési tételkeret kialakulását.

Mivel tehát az Alkotmánybíróság határozata nyomán a terhelttel szemben irányadó büntetési tételkeret nem változott, a büntetés mértékének a felülvizsgálatára - erre tekintettel - ugyancsak nem kerülhetett sor.

Ennek ellenére - mivel a Legfőbb Ügyészség a törvényben engedélyezett indokon alapuló, alapos felülvizsgálati indítványt terjesztett elő - a Kúriának az indítványhoz igazodó terjedelemben a jogerős ítéletet megváltoztató rendelkezést kellett hoznia.

Ez azonban így csak a figyelmen kívül hagyott jogszabály helyett alkalmazott rendelkezés feltüntetésére terjedhetett ki. E rendelkezés pedig kizárólag a korábbi Btk. 97/A. § (1) bekezdés első mondata.

A halmazati büntetés kereteit a korábbi Btk. 85. § (4) bekezdésének kiesésével már e törvényhely (3) bekezdése határozná meg, ami a legsúlyosabb cselekmény büntetési tétele felső határának a felével történő emelését tenné lehetővé. Az erőszakos többszörös visszaeső terhelttel szemben azonban a Btk. 97/A. § (1) bekezdés első mondata ennél jelentősebb, kétszeres emelést ír elő. Így ténylegesen az irányadó büntetési tétel kereteit e törvényhely határozza meg.

Ezért a Kúria ítélete rendelkező részében csak az 1978. évi IV. törvény 97/A. § (1) bekezdés első mondatának alkalmazásával történt büntetéskiszabásra utalt.

Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a megtámadott határozatot a felülvizsgálati indítvánnyal támadott részében a Be. 427. § (2) bekezdése szerint megváltoztatta, és a törvénynek megfelelő határozatot hozott. Egyebekben a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a szerint hatályukban fenntartotta.

A fellebbezés és felülvizsgálat kizártságára, valamint az indítvány megismétlésének tilalmára vonatkozó figyelmeztetés alapja a Be. 3.

§-ának (4) bekezdése, illetve a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja, továbbá a Be. 418. § (3) bekezdése és a Be. 421. § (3) bekezdése.

Budapest, 2015. április 20.

Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Márki Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

írnok
BÉ